

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія розвитку морських портів України до 2015 року: Схвалено розпорядженням Кабінету міністрів України від 16 липня 2008 р. N 1051-р.
2. Совершенствование управления морскими торговыми портами [Текст] / В.И. Чекаловец, А.Л. Колодин и др. – Одесса: ОНМУ, 2002. – 142с.
3. Степанов О.Н. Стратегическое управление развитием морского порта: Монография. [Текст] – Од.: Астропринт, 2005. – 328 с.
4. Станков Ю. (статья) Система управления морскими портами США // Порты Украины, 2006, №3.

Ковбатюк М.В.

ЭВОЛЮЦИЯ СОВРЕМЕННЫХ ПОРТОВЫХ КОМПЛЕКСОВ В АСПЕКТЕ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

В статье исследуется эволюция современных портовых комплексов, возможность интеграции портов в международную транспортно-логистическую систему. На сегодняшний день уровень технологического и технического оснащения, организационно-правовой системы функционирования и управления портов Украины должен соответствовать современным требованиям, которые установлены для портов в международной транспортной системе.

Ключевые слова: морской порт, интеграционные процессы, транспортно-логистическая система.

Kovbatiuk M.V.

EVOLUTION MODERN PORT COMPLEX IN ASPECT OF THE DEVELOPMENT INTERNATIONAL INTEGRATION PROCESSES

In article is researched evolution modern port complex, possibility to integrations port in international transport-logistic system. Now level technological and technical equipping, organizing-legal system of the operation and management port Ukraines must correspond to the modern requirements, which are installed for port in international transport system.

Keywords: seaport, integration processes, transport-logistic system.

УДК 334.012

Карпенко О.О., Шнак О.С.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Наведено визначення терміну «кластер», встановлено взаємозв'язок між поняттями «кластер» та «кластеризація», досліджено типи кластерної політики відповідно до ролі держави в ній, визначено основні компоненти формування кластерів

Ключові слова: кластер, кластеризація, кластерна політика, компоненти формування, учасники кластерів, конкурентоздатність

Постановка проблеми. В умовах сучасних господарських відносин одним з напрямків поживлення економічного розвитку, зростання конкурентоспроможності регіонів та країни в цілому є об'єднання господарюючих суб'єктів у спеціальні комплекси – кластери. Досвід країн Європи, де кластерний підхід набув широкого розповсюдження, показав, що функціо-

нування кластерів є ефективним засобом підвищення конкурентоздатності регіонів, розширення його можливостей та виведення економіки на новий рівень.

Оскільки Україна прагне вийти на міжнародну арену співпраці на рівних умовах, то й використання кластерів розглядається сьогодні державними органами влади як один з пріоритетних напрямів розвитку господарського комплексу. При цьому виникає необхідність окреслити особливості формування кластерів з відповідно до державної економічної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Структуру та основних учасників кластерного об'єднання розглядають багато авторів, зокрема: М.Портер [1], С.Соколенко [2], М.Штайнер [3], В.Задорський [5], В.П.Ільчук, І.В.Лисенко [6], К.В.Березовський [8] та інші. Автори при формуванні структури кластера в основному виходять із загального визначення терміну «кластер», зазначаючи учасників кластерного процесу відповідно до їх інституціональної приналежності. Загальна окресленість компонентів формування кластера та виділення основних проблем, які потребують особливої уваги, дозволить скоротити витрати часу на розробку стратегій та проектів при створенні кластера, чітко визначити можливості існуючих організацій щодо вступу в кластерні об'єднання. Тому проблема визначення компонентів формування є досить актуальною на сьогодні.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Невирішеними залишаються деякі теоретичні питання щодо формування кластерів з урахуванням особливостей економіки України. Тому виникає необхідність у чіткому окресленні повноважень та меж втручання державних органів влади при створенні кластерів і складових компонентів кластерного процесу, що й зумовлює актуальність теми.

Постановка завдання (мета статті). Метою статті є визначення основних компонентів формування кластерів в умовах економіки України, виділення важливих моментів та типу державної політики при втіленні кластерного підходу на практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасних умовах економічна політика України спрямована на інтеграцію в Європейське співтовариство. Однією з головних умов такої інтеграції є розбудова економіки, зміни в організації виробництва та підвищення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку. Цього можна досягти шляхом створення спеціальних об'єднань – кластерів. Кожен автор по-своєму визначає поняття «кластер» (табл.1).

Отже, кластери, перш за все, виступають територіальними об'єднаннями закладів різного рівня і спеціалізації для збільшення потужностей і розширення можливостей функціонування та виробництва продукції.

Світова практика показує, що регіони, де утворюються кластери, лідирують в економіці держави. Найважливішим показником діяльності кластерів є їх висока конкурентоспроможність. Так, внаслідок успішної комбінації конкуренції та кооперації об'єднання в одних сферах допомагають успішно вести конкуренту боротьбу в інших [4].

В Україні вже розробляються проекти і концепції зі створення нових виробничих систем – кластерів, визначаються організаційно-правові форми об'єднань підприємств та передумови їх формування в різних сферах господарської діяльності. Сучасні ж науковці досліджують теоретичні аспекти створення кластерів в Україні на основі досвіду кластеризації європейських країн, визначаються з класифікацією кластерних утворень та основними поняттями.

Так, під кластерним підходом [6] розуміють реалізацію інтеграційних процесів у сфері виробництва, започаткування нових форм економічної активності, які функціонують на високому рівні агрегації, що забезпечує високу ефективність управління, цілеспрямоване використання сукупного виробничого потенціалу та організаційно-економічного ресурсу всіх учасників кластерного утворення.

Говорячи про кластеризацію [7], мають на увазі процес об'єднання та концентрації зусиль можливих установ та організацій в певній географічній області для встановлення тісних взаємозв'язків, робочих альянсів для розвитку, посилення колективної, спільної конкурентоздатності. Тобто, якщо кластер – територіально-економічне об'єднання, то кластеризація – процес створення та розвитку кластеру.

Розглядаючи впровадження кластерів в Україні як потенційно пріоритетний напрямок розвитку національної економіки, варто зауважити, що кластеризація може стати підґрунтям розвитку та підтримки науки і технологій, освіти і професійної підготовки, розвитку інновацій та залучення інвестицій, збільшення обсягів експорту та сприятиме розбудові економіки.

Таблиця 1

Визначення поняття «кластер»

Автор	Визначення
М.Портер [1]	Кластер - це зосередження в географічному регіоні взаємозалежних підприємств та установ у межах окремої області; включають органи влади та інші установи - такі, як університети, центри стандартизації, торговельні асоціації, які забезпечують утворення, спеціалізоване перенавчання, інформацію, дослідження та технічну підтримку.
С.Соколенко [2]	Кластер - це територіальне об'єднання взаємозалежних підприємств та установ у межах відповідного промислового регіону, що направляють свою діяльність на виробництво продукції світового рівня.
Штайнер та Хартманн [3]	Кластер - ряд різних взаємодоповнюючих фірм (у виробничому або обслуговуючому секторах), суспільних, приватних і наявних дослідницьких інститутів та інститутів розвитку, які пов'язані ринком праці та/або зв'язками витрат – випуску та/або технологічними зв'язками.

Для визначення засад формування кластерів необхідно окреслити варіанти кластерної політики залежно від ролі держави в ній (грунтуючись на міжнародному досвіді) [5]:

- Каталітична кластерна політика (державна зводиться зацікавлені сторони та забезпечує обмежену фінансову підтримку проекту);
- Підтримуюча кластерна політика (каталітична функція держави доповнюється її інвестуванням в інфраструктуру регіонів, освіту, семінари, тренінги та маркетинг для стимулювання розвитку кластерів);
- Директивна кластерна політика (підтримуюча функція держави доповнюється проведенням спеціальних програм, націлених на трансформацію спеціалізації регіонів через розвиток кластерів);
- Інтервенціоністська кластерна політика (державна крім директивної функції приймає у приватного сектора відповідальність за прийняття рішень про подальший розвиток кластерів і за участю трансфертів, субсидій, обмежень і регулювань, а також при активному контролі над підприємствами в кластері формує його спеціально).

Крім економічних проблем, за допомогою кластеризації можливо розв'язати й певні соціальні проблеми регіонів, поліпшити інфраструктуру регіону, створити нові робочі місця тощо [8].

З огляду на вищевикладене визначимо основні етапи створення кластера та фактори, які заслуговують на увагу в процесі кластеризації:

1. Формування ідеї створення кластера та її всебічний розгляд: перш за все слід визначити передумови створення кластера та потреби в ньому, вивчити характеристики місця і сфери економіки, якої він стосуватиметься.
2. Отримання державної підтримки, гарантій та забезпечення фінансування кластерного проекту: цей етап включає налагодження співпраці з державними організаціями, пошук потенційних інвесторів для забезпечення фінансової підтримки та сприяння розвитку новітніх технологій при створенні кластера.
3. Визначення необхідної бази створення та учасників кластера: в процесі обговорення необхідно визначити рівень інфраструктури, наявність інститутів та підприємств – учас-

ників кластеризації, інноваційних навчальних центрів, ресурсно-матеріальної бази та загальних керівників і виконавців проекту.

4. Встановлення взаємозв'язків між учасниками кластера, взаємодія із зовнішнім середовищем: головним моментом є однакове розуміння цілей створення кластера, стратегій їх досягнення між усіма учасниками процесу, підтримка проекту в інших регіонах для подальшої співпраці.

5. Функціонування кластера: отримання позитивних результатів, що привели до відчутних успіхів у розвитку регіону, підвищення конкурентоспроможності кластеру, соціального забезпечення та рейтингу на рівні держави і міжнародних партнерів.

6. Подальший пошук інвесторів для розширення меж кластера, його можливостей та переведення на глобальний рівень.

Основні компоненти формування кластера графічно мають наступний вигляд (рис.1).

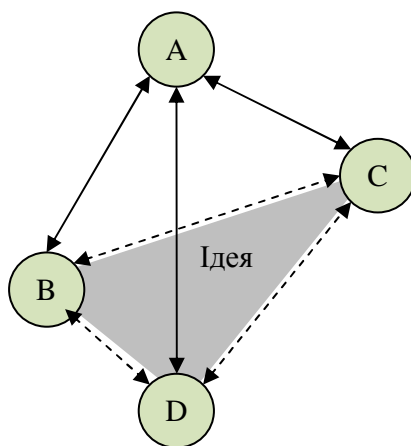

Рис.1.- Компоненти формування кластера:

A – Безпосередні учасники; B – Держава; C – Інвестори; D – Зовнішнє середовище

З досліджень відомо, що при використанні кластерного підходу відбувається [5]:

- покращення національної промислової політики;
- підвищення рівня регіонального розвитку;
- стимулювання інноваційної та інвестиційної діяльності;
- взаємозв'язок між глобальним та малим і середнім бізнесом.

Отже, застосування кластерного підходу сприятиме відродженню вітчизняного виробництва, підвищенню ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів, досягненню високого рівня економічного зростання та конкурентоспроможності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи великий потенціал створення кластерів та можливості, які відкриватимуться перед такими об'єднаннями, Україні необхідно спрямувати свої зусилля на створення кластерів для підняття економічного рівня держави та забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку. Акцент на головні компоненти формування кластерів дозволить більш чітко розробляти стратегії, проекти та програми кластеризації, бачити основну політичну направленість таких об'єднань і розробляти довгострокові плани з урахуванням потенціалу всіх реальних та майбутніх учасників кластера. Для України кластеризація має стати одним із шляхів розбудови та розвитку економіки, налагодження взаємозв'язків з іншими державами, залучення інвестицій у господарський комплекс та виведення виробництва на новий міжнародний рівень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Портер М.Е. Конкуренція [текст] – М.: Видавничий дім «Вільямс», 2005. – 608 с.
2. Соколенко С. Промышленная и территориальная кластеризация как средство реструктуризации// Социальные аспекты и финансирование индустриальной реструктуризации / Материалы конференции 26-27 октября 2003 г. - М: Региональный форум, 2003.- С.24-28.

3. Steiner, M. and Hartmann Looking for the Invisible: Material and Immaterial Dimensions of Clusters// Paper presented at the Regional Studies Association Annual Conference on "Regionalising the Knowledge Economy" – November 21, London 2001;
4. Концепція створення кластерів в Україні [проект]. [Електронний ресурс]. – Вересень, 2008 рік - www.ligazakon.ua/news_old/ga012109
5. Задорский В. К вопросу о «Кластеризации Украины», [блог]. [Электронный ресурс]. Апрель, 2011 год - blog.liga.net/user/vzadorskiy
6. Личук В.П., Лисенко І.В. Формування кластерів, як засіб підвищення конкурентоспроможності економіки регіону // Чернігівський державний технологічний університет / Секція «Економічні науки», підсекція №13.
7. Andersson, Thomas, Sylvia Schwaag Serger, Jens Sorvik, and Emily Wise Hansson The Cluster Policies Whitebook // International Organisation for Knowledge Economy and Enterprise Development – Malmo, 2004;
8. Березовській К.В. Формування та розвиток регіональних інноваційних кластерів в Україні // Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» / Секція «Економічні науки», підсекція №13.

Карпенко О.А., Шпак Е.С.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КЛАСТЕРОВ В УКРАИНЕ

Приведено общее определение термина «кластер», установлена взаимосвязь между понятиями «кластер» и «кластеризация», исследованы типы кластерной политики согласно роли государства в ней, определены основные компоненты формирования кластеров.

Ключевые слова: кластер, кластеризация, кластерная политика, компоненты формирования, участники кластера, конкурентоспособность.

Karpenko O., Shpak E.

FEATURES OF THE CLUSTER FORMATION IN UKRAINE

Displays a general definition of the term "cluster" set interconnection between the concepts of "cluster" and "clustering", researched the types of cluster policies according to a role of the state in it, defined the basic components of formation clusters.

Keywords: cluster, clustering, cluster policy, components, participants of cluster, competitiveness.

УДК 656.6.014.65

Даник А. В.

КРАТКИЙ ОБЗОР МЕТОДОВ ОПРЕДЕЛЕНИЯ МАКСИМАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГРУЗОПОДЪЕМНОСТИ И ГРУЗОВМЕСТИМОСТИ МОРСКОГО СУДНА

Грузовым планом (cargo plan) называется план размещения грузов по всем грузовым помещениям судна. Грузовой план должен предусматривать наиболее рациональное размещение грузов в трюмах для заданного рейса с экономической, рациональной, организационной точек зрения. И самого главного с точки зрения безопасности перевозки, как самих грузов, так и обеспечение безопасности всего судна в целом.

Ключевые слова: грузоподъемность, грузоподъемность, грузовой план, графический метод, аналитический метод.